

**Θέμα: Δάνειο της Ελλάδος προς την Γερμανία  
κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο**

1. Η σύμβαση δανείου της 14.3.1942 μεταξύ των εκπροσώπων του Γ' Ράιχ και της ελληνικής (κατοχικής) κυβέρνησης αποτελεί μοναδική περίπτωση δανεισμού των γερμανικών δυνάμεων κατοχής από κατεχόμενη χώρα κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Μολονότι η σύμβαση περιείχε και διατάξεις που αφορούσαν πληρωμές για έξοδα κατοχής, οι διατάξεις που αναφέρονται στο δάνειο δεν αφορούν έξοδα κατοχής, αλλά δανεισμό από την Ελλάδα προς τα στρατεύματα κατοχής.

2. Το κατοχικό δάνειο αποτελεί λοιπόν *διακρατική σύμβαση δανείου* που διέπεται από το διεθνές δίκαιο, ενόψει τόσο της διαδικασίας σύναψής του με διεθνή συμφωνία όσο και της φύσης των συμβαλλομένων μερών, ήτοι της κυβέρνησης του Ράιχ αφενός και της (κατοχικής) ελληνικής κυβέρνησης η οποία διαχειριζόταν τα οικονομικά της κατεχόμενης Ελλάδας. Συγκεντρώνει έτσι τους όρους για τη θεμελίωση μιας απολύτως διακριτής αξίωσης, η οποία δεν υπάγεται στη γενικότερη κατηγορία των απαιτήσεων για πολεμικές αποζημιώσεις και συνεπώς δεν δημιουργεί προηγούμενο ως προς θέματα αποζημιώσεων για τη Γερμανία.

3. Από την άλλη πλευρά, βεβαίως, δεν αποτελεί σχέση ιδιωτικού δικαίου εν στενή εννοία και επομένως δεν τίθενται ζητήματα που συνδέονται με σύναψη δανείου μεταξύ ιδιωτών, όπως η βούληση των συμβαλλομένων και ιδίως η παραγραφή.

4. Τον χαρακτήρα της διακρατικής σύμβασης δανείου δείχνει το περιεχόμενο του σχετικού κειμένου, που προβλέπει ρητά την επιστροφή των χρημάτων, και ενισχύει η εξέλιξη της σχέσης στην πράξη, δηλαδή οι αναλήψεις χρηματικών ποσών από την Τράπεζα της Ελλάδος από τις γερμανικές αρχές, οι εντολές για το σκοπό αυτό του πρωθυπουργού ή του υπουργού οικονομικών

της κατοχικής κυβέρνησης και οι καταβολές έναντι εκ μέρους της κυβερνήσεως του Ράιχ σε ειδικό επί τούτου λογαριασμό, ήτοι η αρχή αποπληρωμής του δανείου πριν από το τέλος της κατοχής της Ελλάδος.

5. Με δεδομένες τις ιδιοτυπίες του δανείου και τις συγκεκριμένες περιστάσεις υπό τις οποίες είχε συναφθεί και εκτελεσθεί, ανακύπτουν μια σειρά από νομικά ζητήματα, τα κυριότερα των οποίων έχουν να κάνουν με την τοκοφορία του (ενόψει του γεγονότος ότι η σχετική σύμβαση κάνει λόγο για άτοκη αποπληρωμή του) καθώς και το ύψος του επιτοκίου και την ημερομηνία έναρξης της τοκοφορίας.

Αθήνα, 26 Νοεμβρίου 2003

## **Betr.: Anleihe Griechenlands an Deutschland**

### **während des Zweiten Weltkrieges**

1. Der Vertrag vom 14.03.1942 zwischen den Vertretern des dritten Reichs und der griechischen (Besatzungs-) Regierung über die Gewährung einer Anleihe stellt sich als ein einzigartiger Fall der Kreditierung deutscher Besatzungsmächte durch ein besetztes Land im Zweiten Weltkrieg dar. Obwohl der Vertrag u.a. auch Bestimmungen über Zahlungen für Besatzungskosten enthielt, betreffen die Bestimmungen über die Anleihe als solche keine Besatzungskosten, sondern eher die Gewährung des Kredits von Griechenland an die Besatzungsmächte.

2. Die Besatzungsanleihe ist daher ein *zwischenstaatlicher Kreditvertrag*, welcher dem Völkerrecht unterliegt. Dies gilt sowohl im Hinblick auf das Vertragsabschlussverfahren anhand eines Staatsvertrages als auch auf die Vertragspartner, nämlich der Regierung des Dritten Reichs einerseits und der griechischen (Besatzungs-) Regierung andererseits, welche die wirtschaftlichen Angelegenheiten des besetzten Griechenlands verwaltete. Somit sind sämtliche Voraussetzungen gegeben für die Begründung eines durchaus selbständigen Anspruchs, der sich nicht als Kriegsentschädigung qualifizieren liesse. Insoweit handelt es sich für Deutschland nicht um einen Präzedenzfall hinsichtlich der Entschädigungsfragen.

3. Auf der anderen Seite geht es freilich um kein Verhältnis aus dem Privatrecht im engen Sinne. Demzufolge stellen sich keine Fragen im Zusammenhang mit dem Abschluss eines Darlehensvertrages zwischen Privatleuten, wie beispielsweise der Perteiwille und die Verjährung.

4. Den Charakter des zwischenstaatlichen Darlehensvertrages indiziert der Inhalt des betreffenden Textes, wonach ausdrücklich die Rückerstattung des Geldes vorgesehen ist, und bekräftigt die Entwicklung des Rechtsverhältnisses in der Praxis. Gemeint sind die Abhebungen von Geldbeträgen von den deutschen Behörden bei der Bank von Griechenland, die Erteilung zu diesem Zwecke von Aufträgen des Premierministers bzw. des Finanzministers der Besatzungsregierung und schliesslich die Teilzahlungen seitens der Reichsregierung auf ein spezielles Sonderkonto als Akt des Beginns der Rückerstattung des Darlehens bereits vor der Beendigung der Besatzung Griechenlands.

5. Mit Rücksicht auf die Eigenartigkeiten des Darlehens und der besonderen Umstände seines Abschlusses und dessen Durchführung, wirft sich eine Reihe von Rechtsfragen auf und insbesondere im Hinblick auf die Verzinsung (im diesbezüglichen Vertrag ist von einer zinsfreien Rückerstattung die Rede) sowie auf die Höhe des Zinssatzes und den zeitlichen Verzinsungsbeginn.

Athen, den 26. November 2003